

معرفی ابزارهای انتخاب منابع اطلاعاتی

*منابع فارسی

خانه کتاب ایران، راهنمای ناشران ایران. تهران: خانه کتاب ایران، ۱۳۸۳

<http://www.ketabnet.org.ir>

راهنمای مزبور شامل اطلاعات مربوط به ۲۶۰۱ ناشر فعال در سراسر کشور می‌باشد که بر اساس نام ناشران الفبایی شده‌اند. اطلاعات هر ناشر شامل نام، مدیر مسئول، موضوع فعالیت، نشانی، شماره‌های تماس و نشانی الکترونیکی است و نمایه‌های مختلف استفاده از آن را تسهیل می‌کند. با استفاده از این کتاب می‌توان ناشران معتبر را شناسایی و فهرست کتاب‌های منتشر شده را جهت انتخاب و سفارش تهیه کرد. از طریق سایت خانه کتاب نیز می‌توان به اطلاعات ناشران دسترسی یافت.

سلطانی، پوری. راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۷۳ - تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴-

این راهنما که توسط کتابخانه ملی ایران به چاپ رسیده است، حاوی اطلاعات زیر است:

۱. کلیه مجلاتی که به فارسی یا زبان‌های دیگر در ایران منتشر می‌شوند.
۲. بولتن‌ها و خبرنامه‌هایی که علاوه بر اخبار داخلی حاوی مقالات تحقیقی نیز باشند.
۳. مجلاتی که به دلایلی در فاصله زمانی معین منتشر نمی‌شوند و مجله‌هایی که فقط سالی یکبار منتشر می‌شوند.

ترتیب انتشار راهنمای مزبور، سالانه است و در مورد هر مجله در صورت امکان، اطلاعات زیر ارائه شده است: نام مجله، نوع مجله، تاریخ انتشار اولین شماره، فاصله انتشار، صاحب امتیاز، سردبیر یا مدیر مسئول، بهای اشتراک، زبان، وابستگی، نشانی، تلفن، دورنگار، شماره استاندارد بین‌المللی نشریات ادواری، نشانی اینترنتی و پست الکترونیکی، تیراژ و نمایه.

شبکه اطلاع‌رسانی کتاب (سایت)، مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران.

[\(http://www.ketabnet.org.ir/\)](http://www.ketabnet.org.ir/)

خانه کتاب ایران وابسته به مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران (وزارت ارشاد) است و برای اطلاع‌رسانی در حوزه صنعت نشر و کتاب، سایت مزبور را راه‌اندازی نموده است. بخش‌های مختلف سایت عبارتند از: کتابنا (بانک اطلاعاتی کتاب‌های ایران)، راهنمای ناشران ایران، نشریات الکترونیکی (پیک روز یا فهرست روزانه کتاب، کتاب هفته، کتاب ماه) شابک ایران، محصولات خانه کتاب و سایت‌ها و اطلاعات سودمند دیگر در باره صنعت نشر کشور.

کتابدار، مؤسسه انتشاراتی و شرکت خدمات اطلاع‌رسانی (سایت)

(www.ketabdar.org/:http)

مؤسسه انتشاراتی و شرکت خدمات اطلاع‌رسانی کتابدار به منظور اطلاع‌رسانی در حوزه کتاب، کتابداری، کتابداران، صنعت نشر و بسیاری از موضوعات دیگر مربوط به کتابخانه‌ها و کتابداری اقدام به راه‌اندازی سایتی نموده است که بخش‌های اصلی آن عبارتند از:

۱. نمایشگاه و فروشگاه الکترونیکی کتاب؛ در این بخش علاوه بر دسترسی به اطلاعات توصیفی، تصویر جلد، قیمت، فهرست مندرجات، صفحات مقدماتی و بسیاری از اطلاعات دیگر مربوط به نشر کتابدار و سایر انتشارات مربوط به کتابداری، اطلاع‌رسانی، تکنولوژی اطلاعات و منابع مرجع. کاربران می‌توانند همزمان به صورت الکترونیکی خرید نیز نمایند.
۲. مجله الکترونیکی کتابدار؛ مجله‌ای است الکترونیکی و رایگان در حوزه کتابداری، اطلاع‌رسانی و نشر که علاوه بر مقالات علمی، اخبار مربوطه نیز قابل دسترسی است.
۳. پایگاه اطلاعاتی کتابدار؛ در این پایگاه، اطلاعات توصیفی، چکیده و در مواردی متن کامل منابع کتابداری، اطلاع‌رسانی و صنعت نشر اعم از مقالات مجلات، همایش‌ها، پایان‌نامه‌ها، منابع الکترونیکی و حتی بخش‌های کتاب به صورت رایگان در اختیار عموم قرار دارد.
۴. سایت‌های مفید؛ در این بخش سایت‌ها و منابع مرجع و مفیدی که کتابداران، دانشجویان، محققان و مراکز آموزشی و پژوهشی به آن نیاز دارند بر اساس موضوعات مختلف اصلی و فرعی دسته‌بندی شده‌اند و علاوه بر معرفی مختصر، امکان پیوند به آنها وجود دارد. از جمله موضوعات این بخش عبارتند از: راهنماها، منابع مرجع، کتابخانه‌ها، انجمن‌ها، کارگزاران، ابزارهای کاوش اینترنت، مجلات الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی و بسیاری از اطلاعات مرجع و مفید دیگر.
۵. پایگاه اطلاعاتی دانش‌آموختگان کتابداری؛ شامل اطلاعات مربوط به کتابداران، مدرسان و محققان کتابداری کشور بر اساس دسته‌بندی‌های مختلف موضوعی.

کتابشناسی ملی ایران و نمایه ملی ایران، [تهران]: کتابخانه ملی ایران، ۱۳۴۹-

(www.nli.ir/:http)

کتابشناسی ملی ایران حاوی اطلاعات توصیفی و تحلیلی کتاب‌هایی است که عمدتاً بر اساس قانون واسپاری، ناشران و نویسندگان به کتابخانه ملی ایران ارسال می‌کنند. کتابشناسی مزبور از سال ۱۳۵۴-۱۳۵۰ به صورت فصلی؛ از سال ۱۳۵۹-۱۳۵۵ به صورت شش ماهه نامرتب؛ از سال ۱۳۶۱-۱۳۶۰ به صورت سالانه؛ از سال ۱۳۶۹-۱۳۶۲ به صورت شش ماهه؛ و پس از سال ۱۳۷۰ به صورت فصلی منتشر می‌شود.

شیوه تنظیم آن براساس نظام رده‌بندی "دهدهی دیوئی" است و در هر رده کتاب‌ها براساس سرشناسه اثر الفبایی شده‌اند و در پایان فهرست‌های مختلف موضوعی، عنوان، اشخاص و مؤسسات آورده شده است.

این کتابشناسی علاوه بر متن اصلی، دارای بخش‌های جداگانه‌ای چون کتاب‌های گویا (نابینایان)، جزوه‌ها و کودکان نیز می‌باشد. در حال حاضر، کتابشناسی ملی علاوه بر شکل چاپی به صورت دیسک فشرده و اینترنتی نیز منتشر می‌شود.

با توجه به این که انتظار می‌رود کتابشناسی ملی ایران در بردارنده تمامی انتشارات مکتوب ایران باشد، استفاده از آن برای شناسایی و انتخاب منابع اطلاعاتی، به خصوص جست‌وجوهای گذشته‌نگر بسیار مفید است. کتابخانه‌های تازه

تأسیس برای تهیه مجموعه پایه می‌توانند با جست‌وجوی موضوعی در کتابشناسی ملی از انتشارات آن حیطه موضوعی آگاهی یابند.

نمایه ملی ایران نیز حاوی فهرست مقالات فرهنگی در مطبوعات ایران است که توسط کتابخانه ملی منتشر می‌شود. این نمایه از طریق سایت کتابخانه ملی قابل دسترسی است.

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. مجموعه پایگاه‌های اطلاعاتی در موضوعات مختلف، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی.

(www.irandoc.ac.ir)

این پایگاه‌های اطلاعاتی - که به صورت دیسک فشرده و اینترنتی منتشر می‌شود - حاوی اطلاعات کتابشناختی یا چکیده منابع اطلاعاتی در زمینه‌های علوم انسانی، علوم پایه، علوم پزشکی، فنی - مهندسی، کشاورزی، هنر و معماری می‌باشند. مدارک نمایه شده شامل انواع منابع اطلاعاتی از قبیل؛ کتاب، مقاله مجلات، مقاله همایش‌ها، گزارش و پایان‌نامه می‌باشد.

" پایگاه جامع اطلاعات " در واقع در هم‌کرد چکیده‌نامه‌ها و کتابشناسی‌های چاپی و غیرچاپی منتشر شده توسط مرکز مزبور می‌باشد.

مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی که به صورت رایگان از طریق اینترنت نیز قابل دسترسی است عبارتند از :

۱. پایگاه اطلاعات طرح‌های پژوهشی کشور؛
۲. پایگاه اطلاعاتی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران؛
۳. پایگاه اطلاعات مقالات علمی و فنی؛
۴. پایگاه اطلاعات علوم تربیتی؛
۵. پایگاه اطلاعات مقالات سمینارها، کنگره‌ها و سمپوزیوم‌های علمی و فرهنگی ایران؛
۶. پایگاه اطلاعات خزر؛
۷. پایگاه اطلاعات محققین و متخصصین ارشد کشور؛
۸. کتابشناسی علوم پزشکی؛
۹. پایگاه اطلاعات گزارش‌های دولتی ایران؛
۱۰. پایگاه فهرستگان نشریات ادواری لاتین موجود در کتابخانه‌های ایران؛
۱۱. پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان ایرانی خارج از کشور؛
۱۲. پایگاه اطلاعات آب.

لازم به ذکر است بعضی از این پایگاه‌ها به صورت چاپی نیز منتشر می‌شوند. پایگاه‌های فوق نه تنها برای ارائه خدمات مرجع مناسب می‌باشند، بلکه برای انتخاب و مجموعه‌سازی نیز می‌توان از آن استفاده نمود. نسخه اینترنتی این پایگاه‌ها به صورت رایگان قابل دسترس همگان است.

نمایه، مندرجات نشریات علمی و فرهنگی کشور. دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور. مؤسسه نمایه . پایگاه اطلاعاتی نمایه به صورت چاپی و الکترونیکی منتشر می‌شود. شکل چاپی آن فقط حاوی فهرست مندرجات مجلات علمی و فرهنگی است. اما نسخه الکترونیکی آن که به صورت دیسک فشرده منتشر می‌شود، علاوه بر اطلاعات توصیفی، حاوی متن کامل مقالات نیز می‌باشد. در حال حاضر این پایگاه اطلاعاتی ماهانه روزآمد می‌شود و هر دیسک حاوی هزاران صفحه از متن کامل مقالات می‌باشد. متن کامل مقالات مندرج در نسخه‌های چاپی و الکترونیکی نمایه از طریق پست نیز برای متقاضیان ارسال می‌شود. اشتراک نسخه چاپی و الکترونیکی نمایه و عضویت در سرویس تأمین مقاله و سایر خدمات مؤسسه نمایه روش بسیار خوبی برای دسترسی به مقالات فارسی است .

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. معاونت امور فرهنگی. مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران. کتاب هفته. تهران: مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران، ۱۳۷۶ (<http://www.ketabehafteh.com>) .

هدف از انتشار این نشریه، اطلاع‌رسانی در حوزه نشر و معرفی تازه‌ترین کتاب‌هایی است که توسط ناشران دولتی یا خصوصی داخلی منتشر شده است. نشریه فوق به صورت هفتگی و از طریق اشتراک سالانه قابل دسترسی است. فهرست کتاب‌های منتشر شده در هفته به صورت ضمیمه این هفته‌نامه منتشر می‌شود. اطلاعات مربوط به هر کتاب بر اساس نظام رده‌بندی دهدهی دیوئی و در هر رده بر اساس الفبای عنوان کتاب منظم شده‌اند. برای سهولت بازیابی اطلاعات؛ در انتهای پیوست، فهرست عنوان، پدیدآورندگان و ناشران آمده است. اطلاعات مربوط به هر شناسه عبارتند از: نویسنده یا مترجم، عنوان، محل نشر، ناشر، تعداد صفحات، قطع، بها، نوبت چاپ، تیراژ. نقد و بررسی کتاب، معرفی نویسندگان و کتابخانه‌ها، مقالات و اخبار مربوط به صنعت نشر از مباحث اصلی هفته‌نامه است .